

Op 25 november 2015 is de Staat Suriname veroordeeld door het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens in de zaak van de Kaliña en Lokono volkeren versus Suriname en heeft de Staat Suriname het vonnis op 28 januari 2016 ontvangen. Het Hof heeft aan de Staat Suriname een aantal maatregelen voorgeschreven die uitgevoerd dienen te worden. Hieronder treft u aan een vertaling van de officiële samenvatting uitgegeven door het Inter-Amerikaans Hof, van het Engels naar het Nederlands. Met deze publicatie wordt uitvoering gegeven aan 1 (één) van de uit te voeren maatregelen door de Staat.

INTER-AMERIKAANS HOF VOOR DE MENSENRECHTEN¹

ZAAK VAN DE KALIÑA EN LOKONO VOLKEREN VERSUS SURINAME

UITSPRAAK VAN 25 NOVEMBER 2015

(Rechten, Herstelbetalingen en Kosten)

Op 25 november 2015 heeft het Inter-Amerikaans Hof voor de Mensenrechten (hierna te noemen “het Inter-Amerikaans Hof” of “het Hof”) zich uitgesproken in de zaak van de *Kaliña en Lokono Volkeren versus Suriname* en de Staat verantwoordelijk verklaard voor schending van de rechten op erkenning van juridische rechtspersoonlijkheid, van collectief bezit, van politieke rechten, van culturele identiteit, en van de plicht tot vaststelling van nationale wettelijke voorzieningen. Als gevolg van deze schendingen hebben de Kaliña en Lokono volkeren geen gebied dat op hun naam is afgebakend en afgezonderd en van een titel voorzien, en is een deel van het gevorderd gebied in bezit van derden; hun daadwerkelijke participatie in de natuurreservaten welke de Staat heeft ingesteld op een deel van dit gebied wordt niet gegarandeerd en, met betrekking tot een mijnbouwproject in een van de reservaten, is hun recht tot participatie, door middel van een consultatie proces, niet gerespecteerd geworden. De Staat heeft eveneens het recht op juridische bescherming, in relatie tot de verplichting tot vaststelling van nationale voorzieningen, en het recht van toegang tot informatie, geschonden, sinds deze volkeren niet beschikken over geschikte of effectieve rechtsmiddelen om de genoemde rechten te vorderen. Al het bovenstaande heeft schade berokkend aan de Kaliña en Lokono volkeren en hun leden.

Feiten

De Kaliña en Lokono volkeren staan bekend als de “Beneden Marowijne Volkeren”. De gemeenschappen die partij zijn bij deze zaak bestaan uit acht dorpen. De dorpen van de Kaliña volkeren zijn Christiaankondre, Langamankondre, Pierrekondre, Bigiston, Erowarte en Tapuku, terwijl tot de twee dorpen van de Lokono volkeren behoren Marijkedorp (of Wan Shi Sha) en Alfonsdorp.

¹ Samengesteld uit de volgende rechters: Humberto Antonio Sierra Porto, President, Roberto F. Caldas, Vice President, Manuel E. Ventura Robles, Diego García-Sayán, Alberto Pérez Pérez, Eduardo Vio Grossi, en Eduardo Ferrer Mac-Gregor Poisot.

De vertegenwoordigers gaven te kennen dat het traditioneel gebied van de Kaliña en Lokono volkeren een gebied beslaat van rond 133.945 hectare. Echter, merkte het Hof op dat verschillende delen van het gebied dat gevorderd wordt door de Kaliña en Lokono volkeren grenzen aan nederzettingen van de N'djuka Marron stam. In dit verband stelde het Hof vast dat een aantal Marron gebieden en nederzettingen werden uitgezonderd van de vordering van de Kaliña en Lokono volkeren.

Bovendien, werden drie natuurreservaten in het ter discussie staande gebied vastgesteld, namelijk: (i) het Wia Wia Natuurreservaat in 1966; (ii) het Galibi Natuurreservaat in 1969; en (iii) het Wanekreek Natuurreservaat in 1986. Bij elkaar, beslaan deze reservaten, naar verluidt, bij benadering 59.800 hectare van het land dat door de Kaliña en Lokono volkeren als voorouderlijk gebied wordt gevorderd.

De Wia Wia en Galibi Natuurreservaten werden ingesteld ter bescherming van de legstranden van de zeeschildpadden. Gedurende bepaalde perioden werden leden van de inheemse gemeenschappen verhinderd het Galibi Natuurreservaat te betreden als gevolg van toegenomen diefstallen van schildpadeieren, en werden militaire posten gevestigd bij de toegangspunten.

Het Wanekreek Natuurreservaat was ingesteld ter bescherming en instandhouding van ecosystemen. Echter, gebaseerd op een in 1958 voor 75 jaren verleende concessie, begon de Suralco in 1997 met bovengrondse bauxietmijnbouwoperaties in een zich binnen het natuurreservaat bevindend gebied van tussen 100 en 144 hectare. De eerste "milieu gevoeligheidsanalyse" werd verricht in 2005 en gaf als aanbeveling, onder andere, een zo spoedig mogelijke beëindiging van de mijnbouwoperaties en herstel van de veroorzaakte schade. Als gevolg van de mijnbouwoperaties in het reservaat verminderden jacht en visvangst, die traditionele activiteiten waren in dit gebied, aanzienlijk. De bauxiet mijnbouwoperaties eindigden in 2009 en worden tegenwoordig enkele gebieden herbebost.

Inmiddels, in 1975, heeft de Staat een stedelijk verkavelingsproject geïnitieerd genaamd "Tuinstad Albina" (Garden City Albina) welke parallel loopt aan de Marowijne Rivier, nabij de dorpen Erowarte, Tapuku, Pierrecondre en Marijkedorp, waarin eigendomsrechten waren verleend aan niet-inheemse derden op land dat grensde aan de woningen van leden van de inheemse gemeenschappen.

Ten slotte, stelde het Hof vast dat de Surinaamse nationale wetgeving de mogelijkheid niet erkent dat inheemse volkeren zichzelf als wettelijke entiteit mogen vormen en, diensgevolge dat zij niet in staat zijn collectieve eigendomsrechten te bezitten. Met betrekking tot de door de Kaliña en Lokono volkeren ondernomen stappen om erkenning van hun rechten te verkrijgen, bevestigde het Hof eveneens dat zij verscheidene sociale protesten hadden ondernomen, administratieve petitieën hadden aangeboden en juridische processen hadden opgestart aangaande de in deze zaak gevorderde gebieden. De gerechtelijke procedures werden onbevoegd verklaard omdat het de leden van de inheemse gemeenschappen, als een collectieve entiteit, ontbrak aan een wettelijke status en een collectief eigendomsrecht op het gevorderde land, en de door de kapiteins van de Kaliña en Lokono volkeren aan de President van Suriname, de

Ministers van Regionale Ontwikkeling en Natuurlijke Hulpbronnen, en het GLIS² aangeboden petitie werden niet beantwoord.

II. Rechten

Met betrekking tot de erkenning als juridische persoonlijkheid herhaalde het Hof haar jurisprudentie in vorige zaken aangaande Suriname en bepaalde dat sinds de nationale wetgeving van de Staat de collectieve rechtspersoonlijkheid van de inheemse en tribale volkeren niet erkende, de Staat Artikel 3 van de Amerikaanse Conventie, in relatie tot Artikel 2 van dit instrument, had geschonden ten nadele van de Kaliña. Dit resulteerde ook in de schending van andere rechten erkend in de Artikelen 1 (1), 21 en 25 van de Conventie.

In verband met het recht op collectief bezit concludeerde het Hof dat het falen van de Staat tot afbakening, begrenzing en verlening van titel op het gebied van de Kaliña en Lokono volkeren een schending vormde van het recht op collectief bezit, als erkend in Artikel 21 van de Amerikaanse Conventie, en ook van de plicht tot het aannemen van nationale wettelijke voorzieningen als neergelegd in Artikel 2 van dat instrument, ten nadele van deze volkeren. Het gaf eveneens te kennen dat de Staat, middels een consultatie proces, de gebieden die aansluiten bij de Kaliña en Lokono volkeren, dient af te bakenen en te demarqueren en titel op deze gebieden dient te verlenen, met garantie aan de volkeren voor een effectief gebruik en genot. Het Hof gaf daartoe te kennen dat de Staat ook de rechten van de Marron gemeenschappen of hun leden in het gebied dient te respecteren. Het Hof bepaalde voorts dat de Staat regels dient vast te stellen voor een vreedig en harmonieus naast elkaar bestaan in het onderhavige gebied, door wederzijdse overeenkomst met de inheemse volkeren en de Marrons.

Met betrekking tot het recht om teruggaaf te verzoeken van het gebied, zulks met het oog op het bestaan van individuele eigendomsrechten verstrekt aan niet-inheemse derden, was het Hof van oordeel dat dit recht van de Kaliña en Lokono volkeren geldig bleef, en dat de Staat derhalve de particuliere of territoriale belangen van de Staat dient af te wegen tegen de territoriale rechten van de leden van de inheemse gemeenschappen.

Het Hof merkte op dat de vestiging van natuurrezervaten en het verlenen van een mijnbouw concessie plaatsvond voordat Suriname toetrad tot de Conventie en de controversiële jurisdictie van het Hof in 1987 accepteerde. Ofschoon de Staat geen voorafgaand bezwaar in dit verband indiende, nam het Hof haar tijdelijke jurisdictie, *ratione temporis*, in overweging in relatie tot de respectieve geschillen.

Wat betreft het vermeende onderhoud van de natuurrezervaten in de traditionele gebieden, bepaalde het Hof dat de Kaliña en Lokono volkeren, volgens nationale wetgeving, het recht hadden de mogelijke teruggaaf te vorderen van de delen die aansluiten bij hun traditioneel gebied, grenzende aan het natuurrezervaat, en, in dit verband, moet de Staat de betrokken rechten, dat is de collectieve rechten van de Kaliña en Lokono volkeren, afwegen tegen de bescherming van het milieu als deel van het algemeen belang.

² Management Instituut Grondregistratie en Land Informatie Systeem

In relatie tot de vermeende beperkingen waarmee de inheemse volkeren in de natuureservaten geconfronteerd worden, achtte het Hof belangrijk te verwijzen naar de behoefte om verenigbaarheid te garanderen tussen de beveiliging van beschermde gebieden en het gepaste gebruik en genot van de traditionele gebieden van inheemse volkeren. Aldus, vond het Hof dat een beschermd gebied niet slechts bestond uit haar biologische omvang, maar ook uit haar sociaal-culturele omvang en dat daarom een interdisciplinaire en deelnemende benadering was vereist.

Dienovereenkomstig concludeerde het Hof dat, in principe, de bescherming van natuurlijke gebieden en het recht van de inheemse en tribale volkeren op de bescherming van de natuurlijke hulpbronnen in hun gebieden verenigbaar waren, en het benadrukte dat, als gevolg van hun onderling verband met de natuur en hun leefgewoonte, de inheemse en tribale volkeren een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan natuurbescherming. Derhalve, waren de criteria van: (a) effectieve participatie; (b) toegang tot en gebruik van hun traditionele gebieden; en (c) de mogelijkheid van verkrijging van voordelen uit natuurbescherming - al het voorgaande mits zij verenigbaar waren met bescherming en duurzaam gebruik - wezenlijke elementen om de verenigbaarheid te bereiken welke geëvalueerd dient te worden door de Staat. Bijgevolg, moet de Staat over gepaste mechanismen beschikken om die criteria te implementeren als een middel ter verzekering van het recht op een waardig bestaan en op culturele identiteit van de inheemse en tribale volkeren in verhouding tot de bescherming van de natuurlijke hulpbronnen in hun traditionele gebieden.

Aangaande de ongunstige effecten in de natuureservaten, was het Hof van oordeel dat, in deze zaak, geen schending had plaatsgevonden door het ontbreken van exclusief management en monitoren van de natuureservaten door de inheemse volkeren. Echter, het Hof constateerde dat duidelijke mechanismen die de toegang, het gebruik en de effectieve participatie van de Kaliña en Lokono inheemse volkeren bij de instandhouding van de natuureservaten en de daaruit verkregen voordelen moesten garanderen, niet aanwezig waren. Het Hof was daarom van oordeel dat de Staat de rechten had geschonden op collectief bezit, culturele identiteit en deelname in publieke zaken van de slachtoffers, voornamelijk door het verhinderen van hun effectieve deelname en hun toegang tot sommige van hun traditionele gebieden en natuurlijke hulpbronnen in de Galibi en Wanekreek Natuureservaten. De Staat had eveneens gefaald om het traditionele gebied van de gemeenschappen die getroffen waren door de achteruitgang van het milieu binnen het Wanekreek Natuureservaat effectief te garanderen. Dit alles heeft geresulteerd in een schending van Artikelen 2, 21 en 23 van de Amerikaanse Conventie, in relatie tot Artikel 1 (1) daarvan, ten nadele van de Kaliña en Lokono volkeren en hun leden.

Met betrekking tot het recht op collectief bezit in relatie tot de mijnbouwconcessie binnen het Wanekreek Natuureservaat, vond het Hof dat de verplichting van de Staat om effectieve deelname te verzekeren, door middel van een consultatieproces, van toepassing was voordat enige actie was ondernomen welke van belangrijke invloed zou kunnen zijn op de belangen van de inheemse en tribale volkeren, zoals de exploratie en exploitatie of bauxietwinning. In dit geval, ofschoon de mijnbouwconcessie was verleend in 1958, begon de bauxietwinning in 1997 - dat is 40 jaren later - toen het bedrijf de precieze locatie had vastgesteld waar de mijnbouwoperaties zouden worden uitgevoerd in verhouding tot de rest van het gebied dat voorheen was

geëxploreerd. Derhalve, had de garantie voor effectieve deelname in werking gesteld moeten worden vóór de start van de bauxietwinning of exploitatieactiviteiten, hetgeen in dit geval niet heeft plaatsgevonden.

In dit verband concludeerde het Hof dat de Staat had gefaald om de effectieve deelname, door middel van een consultatieproces, van de Kaliña en Lokono volkeren te verzekeren. Bovendien, was er geen sociale en milieu invloed studie uitgevoerd en werden de voordelen van het mijnbouwproject niet gedeeld. Evenzo, heeft Suriname de mechanismen ter verzekering van bovengenoemde waarborgen niet aangenomen. Dientengevolge, heeft de Staat Artikelen 21 en 23 van de Conventie geschonden, in relatie tot Artikelen 1 (1) en 2 van dit instrument, ten nadele van de Kaliña en Lokono volkeren en hun leden.

Met betrekking tot de middelen in de nationale wetgeving om collectieve rechten te beschermen was het Hof van oordeel dat de in deze zaak geanalyseerde normen niet omvatten gepaste en effectieve administratie of juridische middelen voor het vaststellen van procedures ter bescherming van het recht op collectief bezit van inheemse en tribale volkeren. Derhalve, was het Hof van oordeel dat krachtens haar jurisprudentie, evenals andere relevante internationale standaarden, nationale middelen geïnterpreteerd en toegepast dienen te worden om de mensenrechten van de inheemse volkeren te garanderen, en het noemde hierbij verscheidene criteria ter zake. Het Hof was voorts van oordeel dat de gerechtelijke procedures en de ingediende verzoekschriften niet effectief waren gebleken en dat de Staat niet had voorzien in de door de vertegenwoordigers gevraagde openbare informatie of de onmogelijkheid om deze te overhandigen heeft gerechtvaardigd. Daarom, was de Staat verantwoordelijk gevonden voor de schending van het recht op rechtsbescherming zoals vastgelegd in Artikel 25 van de Amerikaanse Conventie, in relatie tot Artikelen 1 (1), 2 en 13 van dit instrument.

III. Herstelbetalingen

In verband met in de uitspraak opgedragen maatregelen voor integraal herstel, stelde het Hof vast dat haar uitspraak, uit zichzelf, een vorm van herstel betekende. Het Hof beval tevens dat de Staat: (i) als maatregelen voor restitutie: (a) de Kaliña en Lokono volkeren wettelijke erkenning verleent als collectieve juridische persoonlijkheid; (b) het gebied van de leden van de Kaliña en Lokono volkeren afbakt, begrenst en daarop collectieve titel verleent, en hun effectief gebruik en genot garandeert, in aanmerking nemende de rechten van andere tribale volkeren in het gebied; (c) de territoriale rechten van de Kaliña en Lokono volkeren vaststelt in gevallen waarbij het gevorderde land in bezit is van de Staat of van niet-inheemse en niet-tribale derden, hetzij natuurlijke of rechtspersonen; (d) de toepasselijke maatregelen treft om de Kaliña en Lokono volkeren van de toegang, gebruik en deelname in de Galibi en Wanekreek Natuurreservaten te verzekeren; (e) de nodige maatregelen treft om te verzekeren dat geen activiteiten worden uitgevoerd welke van invloed kunnen zijn op de traditionele gebieden, in bijzonder het Wanekreek Natuurreservaat, zolang als bovengenoemde processen voor de effectieve deelname van de Kaliña en Lokono volkeren niet zijn gegarandeerd, en (f) de nodige inter-institutionele coördinatie mechanismen implementeert teneinde te garanderen dat de vastgestelde maatregelen effectief zijn; (ii) als een maatregel tot rehabilitatie, toereikende en nodige maatregelen implementeert om het in het Wanekreek Natuurreservaat aangetaste

gebied te rehabiliteren; (iii) als collectieve compensatie, een gemeenschapsontwikkelingsfonds instelt voor de leden van de Kaliña en Lokono volkeren; (iv) als maatregelen ter genoegdoening, de publicaties en radio uitzendingen verstrekt; (v) als garantie voor niet-herhaling, de nodige maatregelen treft ten behoeve van de inheemse en tribale volkeren in Suriname: (a) erkenning van collectieve rechtspersoonlijkheid; (b) vaststelling van een effectief mechanisme voor afbakening, begrenzing en titelverlening op hun gebieden; (c) vaststelling van nationale middelen, of aanpassing van de bestaande, teneinde effectieve collectieve toegang tot het gerecht te verzekeren; (d) effectieve deelname processen, de uitvoering van sociale en milieu invloed studies, en de distributie van voordelen voor deze volkeren te garanderen; en (e) implementatie van permanente programma's of cursussen op het gebied van mensenrechten voor de inheemse en tribale volkeren; (vi) vergoeding van kosten en onkosten.

Het Hof zal, ter uitvoering van haar autoriteit en ter naleving van haar verplichtingen onder de Amerikaanse Conventie voor Mensenrechten de volledige naleving van de Uitspraak monitoren, en zal deze zaak als afgehandeld beschouwen wanneer de Staat volledig aan de bepalingen van het Hof heeft voldaan.

De volledige tekst van de uitspraak is te vinden op de link: <http://www.corteidh.or.cr/casos.cfm>.

.....